

بررسی جایگاه یونسکو در ارتقا و بسط اتحاد بین المللی در بستر فرهنگ با محوریت آموزش و فرهنگ ایرانی

شهلا الهامی^۱

کارشناس ارشد حقوق جزا

زهرا صالحی

چکیده

بی شک سازمان یونسکو باید اولین هدف خود را بر تامین صلح و امنیت پایه ریزی کند و از تمام امکانات خود در خصوص تامین مناسبات بین مردم جهان در عرضه آموزش، علم و فرهنگ استفاده کند که همگی اینها براساس احترام همگانی، عدالت، قانون و حقوق بشر انجام می شود. در واقع یونسکو به عنوان نقش حمایتی در کشورهای هدف به دنبال ایجاد صلح پایدار و دائمی است. لازمی این کار بهره گیری از تمام ظرفیت های داخلی کشورهای منطقه ای و جهانی است که با استفاده از سازمان های بین المللی و با ابزارهای اجرایی به دنبال تغییر نگرش به جنگ و خشونت در مناطق درگیر از جمله آسیا و آفریقا که به نوعی درگیر جنگ و خشونت هستند، به دنبال ترویج فرهنگ صلح می باشد. هدف از این پژوهش در حقیقت، بررسی اهداف یونسکو در سطح جهانی می باشد که می توان گفت اولین مولفه ی آن برای رسیدن به هدف خود ارتقا و پیشرفت تمامی کشورها و شهروندان آنان است نه فقط از نظر مادی بلکه تمام خواسته های انسان، البته توأم با حفظ میراث نسل های آینده و ارتقا

^۱ نویسنده مسئول

صلح پایدار و مقاوم و صادقانه، برای دستیابی به آموزش همگانی و توسعه‌ی جهانی به خصوص در کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته.

واژگان کلیدی: یونسکو، سازمان‌های بین‌المللی، فرهنگ، آموزش همگانی، صلح

مقدمه

یکی از وظایف مهم در میان وظایف یونسکو مساله‌ی آموزش است در واقع در یونسکو بهترین تجارب جهانی تجمع پیدا کرده است که تمام کشورها باید از آن استفاده کنند. اما مورد مهمی که وجود دارد این است که مساله‌ی آموزش و پرورش هنوز در بسیاری از کشورها به صورت یک سیستم سیار ابتدایی وجود دارد. وظیفه‌ی مهم آنها این است که حداقل امکانات آموزش و پرورش برای شهروندان خود میسر سازند. بنابراین یونسکو باید اولویت خود را بر توجه به این کشورها مبدول دارد چرا که نیاز بیشتری به آن دارند. بدون تردید آموزش باید برای همه به ویژه زنان باشد. انجمنی جهانی در یونسکو در خصوص آموزش به تصویب رسید که ۱۵ سال است به صفت بزرگترین ابتکار جهانی در این زمینه باقی مانده است، که وظایف گسترده‌ای از جمله ریشه کن کردن بی‌سوادی در فقیرترین نقاط جهان تا سازمان دهی آموزش بدون وقفه برای بزرگ سالان در کشورهای پیشرفته از کارهای اساسی این انجمن است^۱ که شیوه‌های اجرایی آن با توجه به تغییرات در جهان همواره در حال تغییر است در واقع ویژگی مثبت تشکیل چنین انجمن‌هایی این است که به ترویج ارزش شهروندی جهانی کمک شایانی می‌کند، چرا که باعث می‌شود کشورها ارزش‌های مشترک را جستجو کرده و به یک اتحاد جهانی نائل شوند. همچنین نقش یونسکو در رابطه با آموزش زنان را نباید نادیده گرفت. درواقع یونسکو در دهه‌های اخیر توانسته است شکاف جنسیتی بین زنان و مردان را کاهش داده و از طریق ایجاد شبکه‌ای جهانی همواره در ارتقای نقش زنان در جوامع و ایجاد مفاهیم مشترک فرهنگی برای زنان سراسر

^۱ گزارش کنفرانس یونسکو آموزش و پرورش برای قرن ۲۱، گروه مترجمان، پژوهشکده تعلیم و تربیت، تهران، ۱۳۸۶.

جهان موفق عمل کند. این راهکارهای یونسکو برای کاهش شکاف جنسیتی راهکاری آموزش محور بوده است که در پیشبرد نقش زنان در جوامع تاثیر بسزایی داشته است.

بخش اول: پیدایش یونسکو

در سال ۱۹۴۶ و پس از پایان جنگ جهانی دوم کنفرانس بزرگی در لندن تشکیل گردید در این کنفرانس نمایندگان چهل کشور جهان شرکت نمودند که با امضای یونان به عنوان بیستمین کشور امضاکننده به وجود آمد، فرانسه و انگلستان به عنوان دو کشوری که بیشترین صدمات را از جنگ تحمل کرده بودند پیشنهاد نمودند که سازمانی با هدف نهادینه ساختن فرهنگ صلح به معنای واقع کلمه تاسیس شود. از نظر آنان سازمانی جدید باید در راه همبستگی فکری و اخلاقی بشریت خدمت کند و مانع از وقوع جنگ دیگری شود. در همان سال نمایندگان ۳۷ کشور اساسنامه آن را امضا نمودند و به این ترتیب یونسکو شکل گرفت.

بند اول: نقش آموزش در ارتقا صلح بین المللی

با توجه به جمله کلیدی سازمان یونسکو با عنوان (از آنجا که جنگ‌ها در اذهان مردمان آغاز می‌شود، تدافعات صلح نیز باید در اذهان مردمان شکل بگیرد) در واقع می‌توان گفت آموزش و تلاش برای همگانی کردن آن در سطح بین المللی، بخصوص جوامع کمتر توسعه یافته، می‌تواند راه حل اساسی برای تحقق این ایده باشد. این موضوع در نشست آموزش اینچئون کره هم مورد تاکید روسای آموزش کشورها بوده است. به عبارتی نقش اصلی آموزش و اهمیت آن زمانی خود را به منصفی ظهور می‌رساند که باعث جلوگیری از افراط گرایی همراه با خشونت از جمله شکل گیری گروه‌های تندرو تروریستی مانند بوکوحرام و داعش می‌شود. به جرات می‌توان گفت با آموزش ایده‌ی (جهانی علیه افراط گرایی و خشونت) را که توسط رئیس جمهور ایران به مجمع عمومی سازمان ملل متحد ارائه و با استقبال سایر روسای دولت‌ها قرار گرفت، می‌توان تحقق بخشید بنابراین ضرورت تحول بنیادین در

زمینه‌ی آموزش به شدت احساس می‌شود. از نظر جمهوری اسلامی ایران آموزش همگانی و صادقانه می‌تواند ابزار مهمی برای بهبود کیفیت آموزش، همکاری برای توسعه پایدار و عدالت آموزشی باشد. اساساً تحقق همه‌ی موارد ذکر شده در گرو مشارکت دولت‌ها با ملت و شهروندان خود و همچنین انتقال تجربه در سطح جهانی به وسیله‌ی همکاری کشورهای عضو و حتی غیرعضو این سازمان می‌باشد.

بند دوم: رهبری یونسکو در جنبش آموزش جهانی و مادام العمر

جهانی شدن منجر به دگرگونی فرایند دست‌یابی به دانش شده است که از نظام‌های تعلیم و تربیت رسمی فاصله گرفته است. جامعه‌پذیری، قبلاً در اختیار خانواده و مدرسه و گروه همسالان بود که قابل کنترل بود. ولی در حال حاضر تکنولوژی‌های جدید مثل اینترنت و ماهواره و بوشورهای اطلاعاتی همه روی جامعه‌پذیری جوانان و نوجوانان نفوذ دارند. فضای جهانی شدن اهمیت سواد دیداری را افزایش داده است. سواد دیگر فقط به ساختار سنتی آموزش محدود نمی‌شود. یونسکو نهاد تخصصی آموزش علمی و فرهنگی ملل است. یونسکو ادعا دارد که رهبری و هدایت جهانی در زمینه‌ی آموزش را برعهده دارد. بر همین اساس در ارتباط با هدایت جهانی آموزش، خصوصاً در حوزه‌ی جهانی شدن یکسری رسالت برای خودش تعریف می‌کند اول از همه، هدایت بین‌المللی برای ایجاد جوامع یادگیری و دانش‌مدار و دوم، فراهم ساختن فرصت‌های برابر آموزشی برای همه‌ی اقشار اجتماعی^۱. شعار یونسکو در زمینه‌ی آموزش این است که یادگیری باید مداوم و مادام‌العمر باشد. در واقع در یک جامعه‌ی جهانی شده نمی‌توان یک سری از اقشار را به هر دلیلی از جمله جنسیت، مذهب، زبان، نژاد، ملیت و فقر کنار گذاشت بنابراین یونسکو در پی ایجاد فرصت‌های برابر آموزش برای همه‌ی اقشار مردم در سراسر جهان است. هدایت و مشاوره فنی و تقویت ظرفیت کشورها برای آموزش نشانگر آن است که دیگر در قرن ۲۱ آموزش

^۱ شریتیان، محمد حسن، بررسی نقش کارکردهای آموزش و رسانه‌های جمعی در فرهنگ، فصلنامه نیروی انتظامی،

نمی تواند همان رسالت سنتی خودش را که خواندن و نوشتن بود انجام دهد. در واقع آموزش باید کیفی باشد که بتواند با حد نیازهای جامعه اطلاعاتی در حال دگرگونی باشد. ایفا نقش به عنوان یک رهبر علمی و مرکز مبادله اطلاعات برای پیشبرد کشورها به سوی اهداف توسعه و تحقق آن در سطح بین المللی، یکی از فعالیت هایی است که یونسکو انجام می دهد. این نهاد اطلاعات را از تمام کشورهای جهان جمع آوری می کند و برای مطالعه در کشورهای دیگر توزیع می کند. شاید بتوان گفت، اولین نقش یونسکو، ظرفیت سازی است. در واقع یونسکو یک چارچوب علمی و منسجم فراهم می کند تا تمام نابرابری های آموزشی را به طور جامع و هماهنگ در سطح جهانی پیش ببرد. یونسکو مطالعه و پیش بینی می کند که طی سال های بعد چه نیازهای آموزشی در جامعه ی بین الملل به وجود خواهد آمد. در جامعه ی جهانی شده افراد باید به صورت مداوم در حال یادگیری باشند چون دائما نیازهای اجتماعی تغییر پیدا می کنند، شرایط کار تغییر می کند، ساختار اجتماعی عوض می شود، بر همین اساس جامعه باید بر پایه ی یادگیری بنا شود.

بخش دوم: نقش ایران در انتقال فرهنگ در عرصه ی بین الملل

اقدامات و فعالیت های نمایندگی دائم ایران نزد یونسکو، طی دوره ۶ ساله از خرداد ۱۳۸۶ تا مهر ۱۳۹۲ با تاکید بر دستاوردها شامل: عناوینی در فهرست میراث فرهنگی معنوی، میراث جهانی، حافظه ی جهانی، برگزاری مراسم و نشست های علمی و فرهنگی، کرسی های ثبت شده در یونسکو در ایران و نیز حضور فعال در اجلاس ها، نشست ها و کنفرانس های بین المللی مورد اشاره هستند. ایران همواره در تلاش برای اثبات نقش موثر خود در تحکیم موازین فرهنگی، گسترش ارزش های معنوی و ترویج معیارهای اخلاقی در سطح بین الملل بوده است. و از رهگذر تعامل موثر و همه جانبه با کشورها و حضور فعال در نهادها و سازمان های بین المللی و برقراری پیوند متوازن بین رویکردهای علمی، فرهنگی، اجتماعی و

^۱. نیمروزی، رسول، بررسی نقش اساسی معلمان و نهاد آموزش و پرورش در گفت و گوی فرهنگ ها، مجموعه

مقالات برگزیده، اصفهان، ۱۳۸۰: ص ۱۷.

سیاسی، پویایی و نقش بالنده‌ی تمدن ایرانی را به جهانیان بنمایاند. با توجه به ماهیت فرهنگی کشور ایران و نظر به اهمیت فرهنگ در روابط بین الملل، سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) از جایگاه قابل توجهی در شناساندن دیدگاه‌های متنوع فرهنگی و هنجارها و موازین اخلاقی و معنوی در سطح جهانی و بین المللی برخوردار است و می‌تواند مکتب مطلوبی برای ترویج چندجانبه گرایی بین المللی و معرفی ویژگی‌های فرهنگ و تمدن اصیل ایرانی در عرصه‌ی جهانی به شمار آید.

بخش سوم: قدرت یونسکو در انتقال فرهنگ ایرانی و اسلامی

جمهوری اسلامی ایران با تاکید بر شعارهای کلیدی انقلاب در عرصه‌ی بین الملل، به ویژه استقلال ملی، نفی سلطه بیگانه و الهام بخشی انقلاب، برای شکل گیری جریان مستقل در روابط جهانی با تاکید بر عنصر عدالت و دفاع از منافع ملی و حضور فعال و سازنده در روابط چندجانبه، تلاش کرده است دیپلماسی فعالی را سامان بخشد. در راستای ارتقای دیپلماسی چندجانبه علمی، فرهنگی کشور، نمایندگی دائم ایران تلاش داشته است با تاکید بر لزوم مشارکت متوازن و همه جانبه کشورها در عرصه‌ی تصمیم گیری جهانی، بر حق برابر آنها برای تاثیرگذاری بر عرصه‌های تصمیم گیری جهانی و لزوم مشارکت عادلانه کشورها در فرایند تصمیم گیری و رعایت دموکراسی و آزادی بیان در سطح بین المللی برای تبیین مواضع و دیدگاه‌های به حق کشورهای غیر متعهد، تاکید کند و جریانی مستقل را در نهادهای بین المللی برای احقاق حقوق عادلانه کشورهای در حال توسعه و مقابله یکسان سازی فرهنگی و یکجانبه گرایی سیاسی رقم بزند. بر این اساس در چارچوب راهبرد فعال جهانی و تعامل موثر و سازنده با نهادهای بین المللی از جمله یونسکو، ارتقای توان و کارآمدی دیپلماسی علمی فرهنگی ایران براساس شعار (عزت، حکمت و مصلحت)، مورد تاکید بوده است. ایران با حضور فعال در نشست‌ها و جلسات یونسکو در مقر آن سازمان، همواره تلاش

^۱ 'Mahmood Monshipouri, Claude E Welch, Evan Kennedy. "Multinational Corporations.

^۲ کمیسیون ملی یونسکو در ایران، راهبرد میان مدت فرهنگی یونسکو، دفتر یونسکو در ایران، تهران، ۱۳۷۶.

کرده است به تبیین دیدگاه‌های خود در عرصه‌ی چندجانبه‌گرایی بین‌المللی و به ویژه نقش آفرینی در زمینه‌ی حفظ و ارتقای کرامت انسانی، عدالت، توجه به حقوق انسان‌ها، برقراری صلح، توجه به نقش و جایگاه خانواده و توجه به اخلاق در علم مبادرت ورزد. امروزه قدرت نرم که عنصر اصلی آن، فرهنگ است از نقش اصلی و محوری در معادلات جهانی و روابط دولت‌ها و ملت‌ها برخوردار است. اگر در پیدایی قدرت یک کشور، عناصر مادی موثر باشند به قطع برای پویایی و پایایی آن، عناصر معنوی ضروری است. البته در جهان امروز، توسعه مبتنی بر دانایی، برنامه‌های توسعه ملی کشورهاست و دانش ملی در بستر فرهنگ ملی قوی، رشد می‌کند تا به توانایی و قدرت تبدیل شود. عناصری چون روحیه ملی، اخلاق ملی، پشتکار و تلاش، امید به آینده، اعتماد به نفس، سرمایه‌های اجتماعی و ملی هستند که زیر ساخت حرکت‌های توسعه را شکل می‌دهند. کشوری می‌تواند، به انباشت این سرمایه‌ها بپردازد که از پشتوانه قوی برخوردار باشد و فرهنگ حرف اول را در صحنه ملی آن کشور بزند.

بخش چهارم: حیطه‌ی عملکرد ایران در یونسکو

ایران ضمن حساسیت جدی به حوزه‌های منافع ملی خود، سعی در بکارگیری همه ظرفیت‌ها و خلاقیت‌های برای پیشبرد اهداف و مقاصد آرمانی خود، توأم با واقع بینی و لحاظ کردن شرایط بین‌المللی، انعکاس جریان‌ها و روندهای موجود به دستگاه‌های ذی ربط در کشور، ارتقا ارتباطات و تعاملات با نهادها، سازمان‌ها و وزارت خانه‌ها و دستگاه‌های مرتبط با حوزه فعالیت یونسکو و شناساندن فرهنگ و تمدن و میراث طبیعی و معنوی داشته است و اقدامات مهمی را برای تاثیر گذاری بر سازمان‌های یونسکو از رهگذر تبیین دستاوردها و پیشرفت‌های علمی، آموزشی و پژوهشی و ثبت آثار ملی در حوزه‌های مختلف طبیعی، فرهنگی و معنوی، شناساندن ورزش‌های باستانی، محلی و عشایری در سطح بین‌المللی و حضور فعال در عرصه‌ی حقوق بشر و تنوع فرهنگی انجام داده است. در حقیقت محور فعالیت‌ها و موضع گیری‌های ایران، پشتیبانی از برنامه‌ها و سیاست‌هایی بوده است که بستر لازم برای تحقق

صلح پایدار و عادلانه در عرصه‌ی بین المللی و احقاق حقوق علمی و فرهنگی ملت‌ها و فراهم کردن زمینه‌ی بهره‌گیری از علوم و فنون پیشرفته را فراهم آورد.

بخش پنجم: سیاست ارتباطی ایران با سایر کشورها

می‌توان گفت، فعالیت‌های ایران به صورت همه‌جانبه بوده است به عبارتی دیگر، ایران ادعا می‌کند برنامه ریزی‌های لازم را برای عملکرد فعال و موثر، در صحن یونسکو به عمل آورده است. و به صورت کلی، ضمن پیگیری فعالیت‌های جهان شمول، انجام دیدارها و رایزنی‌ها با سفرا و نمایندگان سایر کشورها و همچنین با مقامات یونسکو از جمله حضور فعال در جلسات شورای اجرایی، کنفرانس‌های عمومی، نشست‌های نهادهای فرعی و تخصصی یونسکو، جلسات گروه منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه (اسپک)، گروه ۷۷+چین، گروه غیر متعهدها و گروه کشورهای اسلامی نزد یونسکو، عضویت در کمیته‌های بین الدول و کارگروه‌ها، ارائه‌ی پیش نویس قطعنامه‌های مختلف برای تصویب در شورای اجرایی و کنفرانس عمومی یونسکو و برگزاری سمینارهای علمی، مراسم بزرگداشت شخصیت‌ها، برپایی نمایشگاه‌ها و سایر برنامه‌های فرهنگی و هنری داشته است. از طرفی ایران مدعی است که در چارچوب اهداف کلان ملی و راهبرد تاثیرگذاری حداکثری، در معادلات فرهنگی، علمی و آموزشی بین المللی و تعریف برنامه‌های اخلاق، به منظور استفاده‌ی مطلوب از ظرفیت‌های موجود، در جهت ارتقای دیپلماسی عمومی کشور و فعال سازی تعاملات چندجانبه، در عرصه‌های گوناگون تلاش کرده است و در همین راستا تعامل سازنده و موثر با سایر کشورهای عضو یونسکو، توسعه‌ی همکاری‌ها با دبیرخانه و ارگان‌های دیگر این سازمان و نیز برقراری ارتباط مثبت و تنگاتنگ با مراجع ذی ربط در کشور به عنوان ساز و کارهای نیل به اهداف تعیین شده و کسب منافع حداکثری برای ایران، از دیگر برنامه‌های

^۱ زیاری، کرامت الله، سنجش درجه توسعه یافتگی استان‌های ایران، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، دوره ۱۶، شماره ۱۶، تهران، ۱۳۷۹: ص ۲۹.

قرار گرفته در دستور کار می‌باشد. همچنین اخیراً در ایران، برنامه‌هایی در زمینه همکاری با کشورهای اسلامی و غیر متعهد در یونسکو، جهت اتخاذ سیاست‌های متمرکز بین‌المللی، علیه سیاست‌های یکجانبه گرایانه قدرت‌های بزرگ در سازمان‌های بین‌المللی، ترویج، توسعه و بازتولید ارزش‌های مشترک فرهنگی سیاسی از جمله مبارزه با بی‌عدالتی، تبعیض و جنگ افروزی، ارتقای سطح و کیفیت همکاری علمی و فرهنگی ایران با آنان، توسعه و گسترش مناسبات و بسط تعاملات علمی و تکنولوژیک در عرصه‌های بین‌المللی در دستور کار قرار گرفته است همچنین ایران مدعی است از ظرفیت سازمان‌های منطقه‌ای مانند سازمان همکاری اقتصادی (اگو) برای ارتقا همکاری‌های منطقه‌ای بهره برده است.

بخش ششم: مهمترین برنامه‌های یونسکو در ایران در سال‌های اخیر

اولین برنامه‌ای که بتوان به آن اشاره کرد، شاید ایجاد ائتلاف جهانی، جهت ارتقا ارزش‌های اخلاقی، کرامت انسانی، عدالت و صلح پایدار باشد. همچنین، گام‌های موثری در راستای معرفی ظرفیت‌های ملی ایران در بخش‌های فرهنگی، تاریخی و علمی به جهانیان بوده است که تلاش شده، از تمامی ظرفیت‌های فرهنگی، رسانه‌ای و اندیشمندان، نخبگان و فرهیختگان و همچنین نهادهای مدنی و غیر دولتی استفاده شود، لذا از طریق برگزاری نشست‌های علمی و فرهنگی، با حضور صاحب‌نظران داخلی و خارجی به صورت میزگرد و سمینار، برگزاری هفته فرهنگی یونسکو در ایران در صحن یونسکو، برپایی نمایشگاه‌های گوناگون و دعوت از هنرمندان و ورزشکاران باستانی کار به عنوان ابزارهای اثرگذار دیپلماسی علمی کشور به منظور شناساندن قابلیت‌های ایران برای تاثیرگذاری بر روندهای فرهنگی و علمی از رهگذر کاربرد قدرت نرم، معرفی دستاوردها و توانمندی‌های علمی و فنی ایران به جهانیان، اقدام شده است. همچنین رصد علمی و فرهنگی در سطح یونسکو، بهره‌گیری از دیپلماسی علمی کشور، در تبیین پیشرفت‌های علمی فرهنگی ایران، تبیین مواضع و دیدگاه‌های ایرانیان برای صاحبان اندیشه و نظر، تلاش در جهت ایجاد و گسترش نگاه مشترک در سطح بین‌الملل و

تقویت استراتژی چندجانبه گرایی و مقابله با یکجانبه گرایی در سطح بین المللی، تلاش برای تقویت گروه بندی های منطقه ای در آسیا، شتاب بخشیدن به ثبت مواریث فرهنگی، طبیعی و معنوی ایران در یونسکو، بهره گیری از دیپلماسی عمومی در عرصه ی چندجانبه، برقراری تعامل و ارتباط با نخبگان ایرانی و بهره گیری از ورزش در راستای ایران و فرهنگ ایرانی، از مهمترین برنامه های چندسال اخیر یونسکو در ایران بوده است.^۱

بخش هفتم: فرهنگ جهان شمول و تاثیر آن بر فرهنگ های بومی - محلی

سازمان یونسکو طی جلسات گوناگونی، شرایط توسعه ی موزون و آگاهانه را به صورت برنامه ریزی آموزشی، سیاست فرهنگی و سیاست اطلاعاتی را در دستور کار خود قرار داد. مفهوم توسعه ی فرهنگی از اوایل دهه ی ۱۹۸۰ به بعد از طرف یونسکو در مباحث توسعه مطرح شده و از مفاهیمی است که نسبت به سایر بخش های توسعه از ابعاد و بار ارزشی بیشتری برخوردار است و بر نیازهای غیر مادی افراد جامعه تاکید دارد. در سال ۱۹۷۰ اولین کنفرانس در زمینه ی فرهنگ، با حضور نمایندگان کشورها در ونیز برگزار شد. از این زمان به بعد در یونسکو، به مقولات فرهنگ توسعه ی فرهنگی، برنامه ریزی فرهنگی و سیاست فرهنگی پرداخته شد و فرهنگ جز جدایی ناپذیر توسعه، به حساب آمد. در این کنفرانس بی توجهی به مولفه های فرهنگی را شکست توسعه و فرایند توسعه را، تحول فرهنگی قلمداد کردند. این مفهوم تا آنجا برای یونسکو بااهمیت بود که دهه ی ۱۹۸۷ تا ۱۹۹۷ توسط این سازمان به عنوان دهه ی توسعه ی فرهنگی نامیده شد. از این پس فرهنگ نه به عنوان یک بعد فرعی توسعه، بلکه به عنوان بافت جامعه و یکی از اصلی ترین بازوان توسعه معرفی شد. مسئله ی توسعه و آثارش در جهان سوم موجب شد، هم در نظریات مرتبط با این حوزه و هم در رویکردهای نهادهای بین المللی، چون یونسکو تغییر رویه ی جدی بوجود آید. با ورود

^۱ Beyleveled, D & Brownsword. R "Human Dignity in Bioethics and Biolaw " First published, Oxford university, 2001

^۲ زیاری، کرامت الله، سنجش درجه توسعه یافتگی استان های ایران، پژوهش نامه ی اندیشه های حقوقی، دوره ۱۶،

شماره ۱۶، تهران، ۱۳۷۹: ص ۲۵.

تکنولوژی و برنامه‌های توسعه‌ی اقتصادی، تغییرات مورد انتظار کشورهای جهان اول از چنین محصولاتی در جهان سوم رخ نداد و در عوض دگرگونی‌های سریع اجتماعی ناشی از برنامه‌های توسعه، باری را بر دوش مردمان این کشورها افزوده کرد زیرا پیاده کردن دقیق و مو به موی برنامه‌های توسعه با بافت فرهنگی آن جوامع، تطابق نداشت. چرا که مفهومی از توسعه که فقط بر عوامل اقتصادی تکیه کند، شرایط ساختاری خاصی را به وجود می‌آورد که خود توسعه نیافتگی را تشدید می‌کند. تنها با دخالت دادن عوامل فرهنگی در راه حل‌های انتخاب شده برای توسعه، می‌توان به طور کامل نیازها و خواسته‌های گروه‌های اجتماعی و ملت‌ها را برآورده ساخت.^۱ بروز چنین مشکلاتی، پیکان انتقاد روشنفکران جهان سوم و برخی از نظریه پردازان جهان اول مثل مکتب وابستگی را به سمت سیاست‌های توسعه‌ی اقتصادی نشانه گرفت. افزون بر این بروز مشکلات فرهنگی و کم رنگ شدن فرهنگ‌های محلی و ملی متأثر از این تغییرات موجب شد از نوعی الگوی توسعه‌ی وارداتی به دلیل ناهماهنگی با معیارهای فرهنگی و هویت و فرهنگ ملی جوامع که عیناً قابل گرده برداری نیستند، الگو برداری شود. همان طوری که شاسله در این رابطه می‌گوید: "تاکید بر هویت و فرهنگ ملی، شرط لازم حاکمیت، استقلال و شکوفایی توانایی فردی و توسعه‌ی هماهنگ جوامع است، اقدامی رهایی بخش، اسلحه‌ای برای مبارزه تا رسیدن به استقلال واقعی، تاکید بر حفظ هویت فرهنگی و نفی هرگونه برون گرایی و پاسداری از میراث نیاکان بدون سنت گرایی، بی تحرکی و انزوا."

بخش هشتم: کارآمدی فرهنگ و پویایی توسعه

توسعه‌ی فرهنگی در قالب اهمیت دادن به ارزش‌های محلی و ملی، باید بتواند از طریق برنامه ریزی‌های فرهنگی و اجتماعی به نیازهای معنوی و مادی افراد جامعه خود پاسخ دهد تا از

^۱ دوپویی، گزاویه، مقاله فرهنگ و توسعه، ترجمه‌ی فاطمه فراهانی و عبدالمجید زرین قلم، کمیسیون ملی یونسکو،

تهران، ۱۳۷۴: ص ۱۷.

این طریق ایده ها، افکار و آداب و رسوم ملی و بومی جامعه‌ی خود را در قالب ارتباطات نمادین فرهنگی و نشانه‌های ملی و بومی در عصر حاضر، همپای سایر فرهنگ‌های جوامع موثر در جهان اشاعه دهد. به یک اعتبار توسعه‌ی فرهنگی را می‌توان نتیجه و حاصل توسعه‌ی عمومی دانست. هدف‌های توسعه و روش‌های دست‌یابی به این هدف‌ها معرف انتخاب‌ها و گزینش‌هایی است که در زمینه‌ی ارزش‌ها به عمل می‌آید. این گزینش‌ها با کل نظام اجتماعی اقتصادی ارتباط پیدا می‌کند. توسعه‌ی فرهنگی، به دنبال این است که با توجه به فرآیند مدرنیته و مدرنیزاسیون با یک رویکرد درونی و بومی و بهره‌مندی از پیامدهای موثر، بیرونی توسعه به شناخت عمیق باورها و ارزش‌های ملی و محلی فرهنگ جامعه‌ی خود پردازد و با توجه به اهمیت به نگرش‌های ملی و محلی از خلاقیت‌های انسان در جهت رشد میراث معنوی و فرهنگی خود در دنیای حاضر، بهره‌برد و به اشاعه و تقویت آن دسته از رفتارهای فرهنگی که نشأت گرفته از ارزش‌های بومی و محلی است پردازد، تا بتواند فرهنگ خود را جهانی نماید!

از یک نظر، توسعه‌ی فرهنگی چیزی نیست جز برآیند توسعه‌ی عمومی در یک کشور پس توجه به توسعه‌ی فرهنگی نمی‌تواند، جدا از توسعه‌ی عمومی باشد. درست است که مسولان اداری، نمی‌توانند برای هنرمندان و آفرینندگان تعیین تکلیف کنند ولی از آنجا که این مسولان اداری خواه افرادی فرهنگی باشند، خواه افرادی صرفاً اداری، درباره‌ی امکانات و فراهم آوردن زمینه برای خلاقیت، دست به تصمیم‌گیری می‌زند. ضرورت دارد که درباره‌ی اهمیت برنامه‌ی عمومی هر کشور آگاهی بدست آورند و از تاثیر گذاری این برنامه بر فرهنگ و کسانی که آن را به اجرا در می‌آورند، نیز اطلاع پیدا کنند. کسانی که می‌خواهند در برج عاج بنشینند و از واقعیت‌ها بگریزند، می‌توانند و حق دارند به روش خود ادامه بدهند ولی نمی‌توانند، دیگران را وادارند از تفکر کردن درباره‌ی ایجاد امکانات برای گروه‌های وسیع اجتماعی بپرهیزند. یا مثلاً اهمیت برخوردار شدن جوانان را از امکانات تازه‌ی فرهنگی

^۱ شریتیان، محمد حسن، بررسی نقش کارکردهای آموزش و رسانه‌های جمعی در فرهنگ، فصلنامه نیروی انتظامی،

نادیده بگیرند چه بسا کسانی که با بهره گیری از امکانات عمومی، توانسته اند به خلاقیت فرهنگی برسند و مانند گوشه گیران امروزمین، به سطح درخشانی از آفرینندگی برسند. توسعه‌ی فرهنگی به معنای ایجاد تحول و خلق ارزش‌ها، روابط اخلاقی و هنجارهای مناسب است که برای ارضای نیازهای آدمی، زمینه‌های لازم را در قالب اجتماع فراهم می‌کند. در مورد نقش فرهنگ در ارتباط با توسعه، برخی صاحب‌نظران با اهمیت دادن به نقش فرهنگ در توسعه، فرهنگ را مجموعه‌ای از آرا و عقاید می‌دانند که ویژگی‌های ذیل را در خود دارد:

۱. مورد قبول و پذیرش اکثریت مردم است.

۲. پذیرش آن جنبه‌ی اقناعی دارد اما نیازمند بحث و استدلال نیست.

۳. ایجاد یا شکلگیری آن نیازمند زمان است!

از این منظر، توسعه‌ی فرهنگی، به معنای پویایی و رشد فرهنگی است. توسعه‌ی فرهنگی به معنای ایجاد تحول و خلق ارزش‌ها و روابط اخلاقی و هنجارهای مناسبی است که برای ارضای نیازهای آدمی، زمینه‌های لازم را در قالب اجتماع فراهم می‌کند. فرهنگ توسعه یافته، دارای برخی ویژگی‌هاست که روند توسعه را تسریع می‌بخشد و از این حیث توجه صاحب‌نظران را به خود جلب کرده است. در تعریف دیگر، توسعه‌ی فرهنگی فرآیندی است که طی آن، با تغییراتی در حوزه‌ی ادراکی، شناختی، ارزشی و گرایش‌ها، باورها و قابلیت‌ها، رفتار و واکنش خاصی که مناسب توسعه است، در افراد جامعه به وجود آید^۱.

همچنین ژیرار، معتقد است توسعه‌ی فرهنگی، ایجاد شرایط و امکانات مادی و معنوی مناسب برای افراد جامعه به منظور شناخت جایگاه آنان، افزایش علم و دانش انسان‌ها، آمادگی برای تحول و پیشرفت و پذیرش اصول کلی توسعه، نظیر قانون‌پذیری، نظم و انضباط، بهبود روابط

^۱. آشوری، محمد، کتاب نقش فرهنگ در توسعه، انتشارات آگاه، چاپ چهارم، تهران، ۱۳۸۵: ص ۵۸.

^۲. ازکیا، مصطفی، غلامرضا غفاری، کتاب جامعه‌شناسی توسعه، انتشارات کیهان، تهران، ۱۳۸۴: ص ۴۵.

اجتماعی و انسانی، افزایش توانایی‌های علمی و اخلاقی و معنوی برای همه‌ی افراد جامعه است!

می‌توان گفت، رفتارهای اقتصادی، سیاسی و فرهنگی که در نهادهای یک جامعه تثبیت شده‌اند، نقش عظیمی در فرایند توسعه‌ی آن جامعه ایفا می‌کنند. بدیهی است که نمی‌توان، بدون اعتنا به این مقوله‌ی مهم، به دنبال ایجاد تغییراتی در ابعاد مختلف جامعه بود، چرا که هرگونه تغییر و تحولی در تمامی ابعاد جامعه اعم از اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، منوط به نوعب پذیرش فرهنگی در جامعه است. بنابراین بدون ایجاد بستر مناسب فرهنگی، نمی‌توان به دنبال تحقق توسعه در ابعاد دیگر جامعه بود.

بخش نهم: معیارهای سنجش و ارزیابی فرهنگی کشورهای جهان از منظر یونسکو

در سایت خود سازمان یونسکو، پاره‌ای از معیارهای فرهنگی ارائه شده است که مشخصه‌ی ملاک و معیار سنجش توسعه‌ی فرهنگی در کشورهای جهان می‌باشد به عبارتی دیگر معیارهای توسعه‌ی فرهنگی را در قالب فرمولی مشخص ارائه داده است. در واقع یونسکو در سال ۱۹۹۸ به طور منسجم با تهیه‌ی اولین گزارش جهانی فرهنگ به ارائه‌ی معیارهای فرهنگی کشورهای جهان همراه با اطلاعات و مشخصه‌های مربوط به آن پرداخت. ایران نیز گزارش جهانی فرهنگ ارائه شده توسط یونسکو را به عنوان یک مرجع پایه در این رابطه در نظر گرفته است. در این گزارش ۱۲۵ معیار و شاخص معرفی شده است که به شرح زیر است!

معیارهای آزادی فرهنگی: حقوق گروهی، نظیر حقوق زبانی اقلیت‌ها و حقوق فردی، نظیر آزادی بیان، اولین مجموعه از این شاخص‌هاست. برای معرفی این حقوق از شاخص‌های

^۱ ژرار، آگوستین، توسعه‌ی فرهنگی، ماهنامه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مترجم پروانه سپرده، تهران ۱۳۷۲:

^۲ رضوانی، محمدرضا، کتاب بررسی تطبیقی سیاست‌های توسعه در ایران و کشورهای توسعه یافته، انتشارات دانشگاه

کیفی استفاده می‌شود. مهمترین آزادی فرهنگی عبارتند از: امنیت شخصی، نبود تبعیض، آزادی اندیشه و بیان، حق تعیین سرنوشت خود.

معیارهای خلاقیت: به طور کلی، مهمترین معیارهای خلاقیت عبارتند از: هزینه‌های فراورده‌های فرهنگی و فعالیت‌های فرهنگی، میزان خلق فراورده‌های جدید، تعداد افرادی که به طور مستقیم که به طور مستقیم به فعالیت خلاق می‌پردازند.

معیارهای گفت و گوی فرهنگی: مهمترین شاخص‌های گفت و گوی فرهنگی عبارتند از: سواد و دستاوردهای آموزشی، ابزار ارتباطات مانند روزنامه، تلفن، رسانه‌ها، امکانات پستی، دورنویس، اینترنت و تنوع گفت و گو.

معیارهای عملکردهای فکری و زیباشناسی که شامل انواع شاخص‌های زیر است: شاخص آموزش، شاخص پژوهش، شاخص انتشار کتاب‌ها، روزنامه‌ها و مجلات جدید، شاخص‌های تولید نقاشی، موسیقی، تئاتر، تهیه فیلم و برنامه‌های تلویزیونی، شاخص‌های مصرف کتاب، مجله، شاخص تولیدات موسیقی، موزه‌ها و غیره.

معیارهای فعالیت اجتماعی و سیاسی: هرچند شاخص‌های فعالیت اجتماعی و سیاسی بی شمارهای وجود دارد اما گزینش تعدادی از شاخص‌های کلیدی که معرف برخی فعالیت‌های پایه باشند منطقی تر است. سه زمینه را می‌توان در این مورد انتخاب کرد: خشونت، تبعیض، شاخص آزادی سیاسی به خصوص آزادی اندیشه و بیان و آزادی فعالیت‌های سیاسی.

گرایش‌های فرهنگی: کتاب، روزنامه‌ها و اوراق چاپی، رادیو و تلویزیون، سینما، ارتباط و سفر، مبادلات فرهنگی، پذیرش کنوانسیون‌های فرهنگی، کنوانسیون‌های حقوق بشر، ترجمه و انتشار کتاب به زبان‌های خارجی، ترجمه از زبان اصلی، نویسندگانی که آثارشان بیشتر ترجمه شده است، محیط زیست، کنوانسیون‌های میراث فرهنگی.

بخش دهم: یارایی فرهنگی؛ هویت بخشی به ملت

همان طور که در وصف و تبیین فرهنگ مشخص گردید، هویت بخشی به یک ملت، فقط از طریق بازخوانی، ترویج و تبلیغ ارزش های فرهنگی آن ملت امکان پذیر است. قدرت فرهنگی یک ملت به آحاد افراد یک ملت روح نشاط میدهد و باعث رشد و ارتقا سطح اراده و انگیزه ی آن ملت می شود. این مهم، به گونه ای کاملاً لازم و ملزوم و مکمل یکدیگرند، یعنی از یک طرف قدرت فرهنگی، وابسته به نهادهای فرهنگ و مواد فرهنگی یک ملت است و از سوی دیگر فرهنگ قوی و مبتنی بر آموزه های دینی و استوار، بر پایه های آداب و سنن ملی میهنی یک جامعه، بدون شک، موجب افزایش قدرت فرهنگی می شود. این بدان معناست که شناخت، ترویج، انسجام، اتحاد، رشدیافتگی و کارایی مواد و عناصر فرهنگی قوام و استحکام قابل وصفی به قدرت فرهنگی می دهد و این مهم، با توسعه ی فرهنگی در ارتباط است. میزان قدرت و اقتدار فرهنگ را می توان بر حسب دو معیار مهم تعیین کرد، تعداد اعضای متعهد به ارزش های غالب و نیز میزان تعهد به ارزش های غالب. در ادامه، فرهنگ قوی مشخص می کند توافق در میان افراد در اهمیت به باورها و ارزش های فرهنگ است. اگر رضایت و توافق در مورد اهمیت ارزش ها و باورهای موجود، وجود داشته باشد، آن فرهنگ قوی و اگر توافق وجود نداشته باشد، آن فرهنگ ضعیف است.^۱ قدرت فرهنگی را می توان به دو بعد داخلی و خارجی تقسیم کرد. در بعد داخلی، قدرت فرهنگی را می توان در میزان مقاومت در مقابل فرهنگ های بیرونی و انسجام درونی خود فرهنگ دانست. در بعد خارجی، باید از چگونگی تاثیر گذاری فرهنگ ملی یک کشور در عرصه ی بین المللی و جهانی سخن گفت.

^۱، Human Rights، london :Edward. Tay Erthsoon And Alice Kamenka Eugene Arnold، <http://www.irbar.com/content/view/1210/201>

^۲ خراسانی، اباضلت، جایگاه آموزش و توسعه ی منابع انسانی در استانداردهای بین المللی، سیاست ها و مدیریت برنامه های رشد و توسعه در ایران، فصلنامه مدیریت و برنامه ریزی آموزشی، تهران، ۱۳۸۹، صص ۱۲۶-۱۲۷

نتیجه گیری

یونسکو اولین سازمانی است که بعد از تشکیل سازمان ملل متحد نسبت به تقریب فکری جهانیان، متعهد گردید. این سازمان رسالت خود، یعنی (ایجاد همکاری فکری بین المللی) را مبنی بر نظارت دقیق بر امر توسعه در سراسر جهان و کمک به کشورهای عضو در یافتن راه حل، برای آن دسته از معضلات اساسی این جوامع، که در حوزه های آموزشی، علمی، فرهنگی، ارتباطات به روز می نماید، ادامه دهد. یونسکو، اصولاً صلاحیت غیر سیاسی دارد و می توان گفت از جمله سازمان های بین المللی شبه قانون گذار محسوب می شود. از آنجا که جامعه ی بین المللی به دلیل فقدان قدرت قانون گذاری، جامعه ای غیر نهادین است، حقوق بین الملل، از مقرراتی تشکیل می یابد که واضعان آنها اشخاص بین المللی می باشند. اندیشه ی ایجاد نهادی به نام یونسکو از تمایل بشریت به صلح ریشه می گیرد به عبارت دیگر یونسکو یکی از فعال ترین سازمان هایی است که در زمینه ی فرهنگ، آموزش همگانی، ایجاد روابط سالم، دیپلماتیک، ترویج صلح و برقراری اتحاد میان دولت ها در سرتاسر جهان، قاعده سازی بین المللی، جهانی کردن حقوق بشر، مساوات مردم و نژادها، فارغ از رنگ و نژاد و طبقه، دین، مذهب، زبان، شناسایی اصول دموکراتیک، معاضدت فرهنگی و معنوی بشر فعال می باشد. شاید بتوان گفت رسالت واقعی یونسکو ترویج ارزش شهروندی جهانی و اتحاد همگانی، با پایه ریزی براساس آموزش، برای همه و صلح واقعی و توسعه ی پایدار می باشد. به دیگر سخن، یونسکو به رواج صلح، بر پایه ی اجرای حقوق طبیعی و ریشه ای انسان که از اصول بنیادین حقوق بشر می باشد، می پردازد. می توان گفت، عملکرد یونسکو در جهت یکنواختی و هماهنگی حقوق انسان ها، که به نوعی به مخاصمات و درگیری ها در سطح بین المللی، پایان می دهد که همگی این اهداف در گرو دستیابی به توافق واحد و آرمانی مشترک و نهایتاً اجرای آن، می باشد و این همان آرمانی است که سازمان یونسکو در پی تحقق آن است. بدون شک صلح بدون هویت فرهنگی و ملی امکان پذیر نیست. تمامی کنوانسیون های بین المللی به خصوص، کنوانسیون یونسکو بر صلح و عدالت اجتماعی، تاکید دارند. یکی از معیارهای وفاق ملی و توسعه ی اجتماعی، ایجاد صلح و امنیت همه جانبه چه فردی و چه اجتماعی است.

منابع و مآخذ

منابع فارسی

۱. آشوری، محمد، نقش فرهنگ در توسعه، انتشارات آگاه، چاپ چهارم، تهران، ۱۳۸۵.
۲. ازکیا، مصطفی، غلامرضا غفاری، جامعه شناسی توسعه، انتشارات کیهان، تهران، ۱۳۸۴.
۳. دوپویی، گزاویه، فرهنگ و توسعه، ترجمه‌ی فاطمه فراهانی و عبدالمجید زرین قلم، کمیسیون ملی یونسکو، تهران، ۱۳۷۴.
۴. دلانتی، دانش در چالش، ترجمه‌ی بختیاری زاده، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، تهران، ۱۳۸۶.
۵. رضوانی، محمدرضا، بررسی تطبیقی سیاست‌های توسعه در ایران و کشورهای توسعه یافته، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۵.
۶. زیاری، کرامت الله، سنجش درجه توسعه یافتگی استان‌های ایران، دوره ۱۶، شماره ۱۶، تهران، ۱۳۷۹.
۷. ژیرار، آگوستین، توسعه‌ی فرهنگی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مترجم پروانه سپرده، تهران ۱۳۷۲.
۸. خراسانی، اباصلت، جایگاه آموزش و توسعه‌ی منابع انسانی در استانداردهای بین‌المللی، سیاست‌ها و مدیریت برنامه‌های رشد و توسعه در ایران، ۱۳۸۹.
۹. شربتیان، محمد حسن، بررسی نقش کارکردهای آموزش و رسانه‌های جمعی در فرهنگ، فصلنامه نیروی انتظامی، سال پنجم، شماره اول، ۱۳۸۵.

۱. "culture International Seeks To Send Mission To Iran In Effort To Stop Executions "culture International news release". october 12 ،۱۹۸۱.
۲. -culture International ،Iran ،Annual Report ، November 30 ،۱۹۹۳ ،pp. 33236
۳. D. ،Human Rights ،London :Edward. Tay Erthsoon And Alice Kamenka Eugene Arnold ،<http://www.irbar.com/content/view/1210/201>
۴. Beyleveled ،D & Brownsword. R "Human Dignity in Bioethics and Biolaw " First published ،Oxford university ،۲۰۰۱.
۵. Human Rights Watch، World Report ،۱۹۹۰.
۶. Mahmood Monshipouri ،Claude E Welch ،Evan Kennedy ،"Multinational Corporations.

مرکز آموزش علمی-کاربردی
سازمان همیاری شهرداری های
استان اصفهان

فصلنامه علمی-پژوهشی
فقه و حقوق اسلامی

بنیاد علمی قانون یار برگزار می کند

با همکاری و حمایت معنوی
مرکز آموزش علمی-کاربردی سازمان همیاری شهرداری های استان اصفهان

همایش ملی

علمی - پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

پایگاه های نمایه کننده مقالات همایش

Sponsored and Indexed by
CIVILICA
We Respect the Science

T
PBIN.com
Sponsored And Indexed

همایش های ایران
Symposia

CONF
PAPER

مجله علمی حقوق
Law Journal

مجله علمی حقوق
Law Journal

مجله علمی حقوق
Law Journal

دکتر بهنام اسدی

مسئول برگزاری

محور های همایش:

پدیرش مقاله در تمامی زمینه های علوم تربیتی و روان شناسی (تمامی گرایش ها)، برنامه ریزی درسی، علوم مشاوره، فلسفه تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، آموزش الکترونیک، برنامه ریزی آموزش عالی، علوم اجتماعی، فرهنگ، هنر (تمام گرایش ها)، ارتباطات اسلامی و سایر موضوعات مرتبط با علوم انسانی

۱۵
بهمن
ماه
۱۳۹۸

اصفهان

سالن اجلاس دانشگاه

ارکان کلیدی همایش

دبیر اجرایی همایش:

دکتر امین امیریان فارسانی

رئیس هیات داوران:

دکتر سعید سامانی مجد

رئیس شورای سیاست گذاری:

دکتر سعید خردمندی

جهت چاپ مقالات خود در دیگر همایش های قانون یار

کافیست فایل word مقاله خود را به همراه

شماره تماس به آدرس ایمیل زیر ارسال نمایید

phdsara@yahoo.com

ارسال مقاله در واتس آپ یا تلگرام به شماره

09100636002

همایش های علمی و پژوهشی، هر ساله در دو نوبت برگزار می شود

www.olomensani.IR

دبیرخانه همایش: تهران، میدان انقلاب، خ مشیری جاوید، کوچه مینا، پلاک ۲۹، طبقه سوم

واحد مشاوره ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ واحد صدور مدرک ۰۲۱۴۴۴۴۱۷۶۴